

Bariéry při odvykání kouření u pacientů s diabetes mellitus

Marika Koželuhová, Jana Malinovská, Natália Michalcová, Sofia Talalaievska, Jan Brož

Interní klinika 2. LF UK a FN Motol, Praha

Prevalence kouření je u pacientů s diabetes mellitus (DM) nižší než v běžné populaci, přesto představuje významný problém, který vyžaduje cílené intervence k podpoře odvykání. Kouření zhoršuje metabolickou kontrolu, zvyšuje inzulínovou rezistenci a urychluje rozvoj makrovaskulárních i mikrovaskulárních komplikací. Samotná léčba závislosti na tabáku je u pacientů s DM komplikována specifickými bariérami, mezi něž patří nedostatek informací o vlivu kouření na DM, obavy z nárůstu hmotnosti, psychická zátěž spojená s tímto onemocněním a riziko výkyvů glykemie. Účinná léčba spočívá v kombinaci behaviorálních a farmakologických intervencí, podpoře zdravého životního stylu a častějším monitorováním glykemie. Multidisciplinární a individualizovaný přístup významně zvyšuje šanci na úspěšné zanechání kouření, které zlepšuje prognózu DM i kvalitu života pacienta.

Klíčová slova: diabetes mellitus, kouření, zanechání kouření, bariéry, léčba závislosti na tabáku.

Barriers to smoking cessation in patients with diabetes mellitus

Although the prevalence of smoking is lower among people with diabetes mellitus (DM) than in the general population, it remains an important issue that requires targeted smoking-cessation interventions. Smoking worsens metabolic control, increases insulin resistance, and accelerates the progression of both macrovascular and microvascular complications. The treatment of tobacco dependence in patients with DM is complicated by specific barriers, including lack of knowledge about the effects of smoking on DM, concerns about weight gain, psychological burden associated with the disease, and the risk of glycemic variability. Effective treatment combines structured behavioural and pharmacological interventions, together with healthy-lifestyle support and intensified glycemic monitoring. An individualised, multidisciplinary approach significantly increases smoking cessation success and improves diabetes outcomes and quality of life for patients with DM.

Key words: diabetes mellitus, smoking, smoking cessation, barriers, tobacco dependence treatment.

Úvod

Kouření tabáku, v současnosti uznávané jako samostatná nemoc vedená v MKN-10 klasifikaci pod kódem F17, představuje zásadní rizikový faktor spojený s rozvojem a progresí mnoha chronických onemocnění (1). Vedle obecně známých negativních dopadů na kardiovaskulární a respirační systém kouření významně zasahuje i do průběhu diabetu mellitus (DM), kde přispívá ke zhoršení metabolické kompenzace a urychluje vznik makrovaskulárních i mikrovaskulárních komplikací (2). Léčba závislosti na tabáku je proto považována za velmi významnou součást terapie DM. Navzdory těmto skutečnostem celosvětová data dokládají, že každý pátý pacient s diabetes mellitus 2. typu (DM2T) kouří i po stanovení diagnózy (3).

V praxi se ukazuje, že pacienti s DM narážejí na řadu specifických překážek, které jejich snahu zanechat kouření komplikují (4). Tento článek se proto zaměřuje na jejich charakteristiku a na možné postupy, které mohou pomoci tyto bariéry v klinické praxi překonat.

Prevalence kouření u pacientů s DM

Dle údajů evropského šetření EHES z roku 2014 kouřilo v České republice 8,5 % pacientů s DM (5). V obecné populaci se prevalence kuřáctví ve stejném období pohybovala kolem 30 % (6). Nižší podíl kuřáků mezi pacienty s DM byl zaznamenán také na evropské úrovni – ve věkové skupině ≥ 50 let tvořili aktuální kuřáci 13,9 %, zatímco mezi osobami s diabetem to bylo 12,2 % (7). Ačkoli je prevalence kuřáctví